ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110.
:: Рукописи се не враћају ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 110. Нови Сад, у среду 18. маја 1921. Година LII.

Питање радићеваца.

Противдржавни и противнародни рад Стјепана Радића и његових „републиканаца“ изазвао је најзад и нашу владу, да предузме озбиљне и оштре мере како у Загребу, тако и у свој Хрватској. Јер ако се једно време и могло мирно посматрати махнитање радићеваца и са презирањем и гнушањем пратити „рад“ тих „хрватских републиканаца“ и њиховога вође, највећега демагога Радића, ипак се једном тек мора начинити краја целој тој комендијашкој игри. Нити се може, нити се сме даље трпити оно, што ради Радић и његови. Њихов рад сада већ прелази све границе стрпљења и обзира; они сада већ отворено иду не само против интереса нашега народа и наше државе, него се ради и против самога опстанка ове наше отаџбине. Јасно је као сунце, да је Стјепан Радић у дослуху и вези са Хабсбурговцима и Бугарима. Он је баш ових дана хтео да оде у иноземство, па да оданде настави свој разоран рад. Његови помоћници и агитатори стално иду по хрватским селима и на нечувен начин заводе неуки хрватски народ и раже га на братоубилачку борбу. Хрватски сељак је данас више задојен мржњом на све што је српско, него ли икад, и више мрзи Србе, него ли на почетку светскога рата 1914. године. И зашто је све то? Зашто чини Радић све то? Зар не осећа он сву тежину одговорности, коју он носи на својој души пред историјом? Са више страна се већ чуло, да је Радић абнормалан човек и да не зна, шта заправо чини, други опет веле, да је Радић обичан швиндлер, који овим својим демагошким радом и „мучеништвом“ у борби за нека „хрватска права“ хоће само да игра неку видну улогу, од које он, преко свога листа и своје књижаре, има врло леп и богат приход. Трећи пак тврде, да је Радић опасан издајник и најамник туђинаца, спољашњих непријатеља наше државе.

Но било како било, Радић заиста својим махнитањем наноси грдне штете нашој држави, јер јој према споља разрива углед, а у самој држави изазива невадовољства, нереде и разрива јој темеље.

И стога се једном већ мора прекинути са поступањем у рукавицама; мора се учинити краја његовом издајничком раду. Радић се мора учинити безопасним, а његови „републиканци“, као оно неваљала деца, морају се научити памети. Јер као што је Радић и његова странка у своме „хрватском републиканизму“ дозволила себи и толико безобзирности и дрскости, не може се знати неће ли у своме лудилу учинити и какве горе још преступе и злочиче. Данас још по свој Хрватској можете и чути и читати на све стране грдње и претње против „Влаха“ (Срба); но не зна се, неће ли се заведена наша браћа дати толико залудити, па да покушају те своје претње и у делу примењивати. Ако желимо дакле, реда и мира у овој нашој држави, онда нека се што пре уништи и овај наш унутрашњи непријатељ, радићевштина, под којом се крије сва заостала аустријанштина и франковлук у Хрватској.

Р.

На окуп — виноградари!

Сремски Карловци 10/5.

Приликом збора нашег грађанства од прошле недеље, на којем је одбачена наметкиња „Југославија“ а уз опште одушевљење пригрљена „Србија“ као име наше нове државе, повела се након збора међу нама реч о опасности, која прети свима крајевима са виноградарством, а отуд и самој држави.

Наш посланик г. М. Недељковић свратио је пажњу грађана на намеру Талијана, да код наше владе израде да они своје талијанска вина могу увозити у нашу државу, и то без наплате царине или за тако незнатну царину, која би била то исто што и слободан увоз.

Напоменуо је том приликом г. посланик, како су Талијани то исто пре рата балканског тражили и добили од пропале монархије. Ова је, да одржи пријатељство Италије, жртвовала овој виноградарство својих грађана. Чинила је то и зато, што се виноградарством бавили готово искључиво они крајеви, у којима су живели Срби, Хрвати и Словенци, а онда још и Румуни и Мађари, које Аустрија ни ту није штедила. Усљед тога претрпили су наши српски, хрватски и словеначки крајеви огромну материјалну штету, јер је Италија својим јефтиним вином, којега у тој земљи има у изобиљу, те крајеве управо преплавила.

Италија ће и сада покушати да рапалски уговор, склопљен између ње и наше државе, искористи за себе и у корист своје привреде, наиме својега виноградарства. Покушаће вероватно да уз какве незнатније политичке уступке од своје стране, протури што веће олакшице за увоз својега вина у нашу државу, ако већ не буде могла постићи да добије опрост од сваке царине.

Ако би то наступило, тада би сви наши крајеви, у којима је виноградарство главно занимање и једина привреда за народ, трпели велику штету са које би пре а после неминовно морали посрнути и пропасти. То не сме бити ако држава себи самој жели добра и напретка.

Пошто су у овој ствари више грађана реч узели буде одлучено, да г. посланик својим путем и начином сврати пажњу владе државне на ово питање и у ње и у других по овом предмету заинтересованих фактора поради, да се спречи опасност, која са смерова Талијана може да стигне оне државне крајеве, у којих је виноградарство главно занимање народно, а отуд и најјачи извор његове материјалне снаге, која је у нераздељивој свези са добром и напретком саме државе.

Одлучено је даље, да се сврати пажња свега нашега новинарства на овај предмет, те да они и виноградаре свих других крајева наше државе подстакну на што издашнију сарадњу у овом покрету, те ако се покаже потреба то да се сазове један општи збор виноградарских удружења и виноградара наше државе, који би у надлежних државних фактора искорачио у корист заштите нашег виноградарства против грозеће поплаве — талијанским вином.

Без такове заједничке, смишљене а одлучне акције виноградара наше државе, могли би Талијани постићи што желе, а то би неизбежно донело коначну пропаст нашег виноградарства и оних, који се њиме баве и од њега живе.

Без државне заштите ми не бисмо могли одолети навали Талијана, јер у ових и геолошке, и климатске и социјалне прилике доприносе, да је онде рад око винограда лакши и једноставнији, а већ отуд и сама продукција вина знатно јефтинија, него у нашој држави, усљед чега би конкуренција том вину била врло тешка, па и немогућа.

У овој ствари не сме нико остати по страни, не сме се нико ослањати на то, да ће други већ и без њега радити и израдити што буде могуће. Јер, ако би сваки тако мислио, говорио и делао, неће се ништа ни урадити ни постићи, а Талијани ће ликовати.

Зато понављамо: На окуп сви виноградари наши — док је за времена.

Виноградар.

60-годишњица Срп. Нар. Позоришта.

Од 2—10. јуна о. г. одржаће се прослава 60-годишњице српског народног позоришта новосадског. Припреме су у јеку, да прослава буде што лепша и достојанственија, јер ово није слава само Новога Сада, већ културни јубилеј читаве Војводине. Основани су разни одбори, као финансијски, агитациони, одбор за дочек и смештање гостију и т. д. Нарочито одбор за станове има пуне руке посла а и једа. Као што је познато, наши новосађани нису баш тако гостољубиви, као што

ПОДЛИСТАК.

Др. Лазар Томановић.

ИЗ МОГА МИНИСТРОВАЊА.

I. ОДНОСИ СА АУСТРО-УГАРСКОМ.

4

Кад је г. Максимов предао тај позив Господару, он му је наредио, да о томе никоме ништа не говори, па ни нама министрима; а мени и министру војном Мартиновићу, кад нас је на Ријеку позвао и то нам казао, наредио је, да то не казујемо ни осталим министрима нашим друговима, па чак да о томе не говоримо ни са г. Максимовим. Осим нас двојице још је Господар био саопштио ту тајну госп. Лазару Мијушковићу, председнику Државног Савјета и Сердару Јанку Вукотићу, са истом наредбом као нама. Дани су пролазили, а ја и мој друг Мартиновић све смо нестрпљивији бивали и трипут смо на Ријеку слазили да се Господар одазове што прије тако драгоцјеном позиву. Али се с једне стране очекивао повратак Насљедников из иностранства, а с друге стране одобрење Великих Књагиња.....

Кад се Насљедник повратио, Двор је с Ријеке прешао на Цетиње, и одма је било фамилијарно вијећање с нама четворицом, који смо знали за позив, т. ј. ја и министар војни Мартиновић, предсједник државног савјета Мијушковић и престонички префект Вукотић. Господар је мени дао прву ријеч, и ја сам му овако одговорио: „Црна Гора није никад била боље оружана него што је данас; наше народно благостање није никад такође било боље; и ја Вам, Господару, не бих дао никуд ни стопе преко границе ни за какву материјалну помоћ; али је, Господару, вама потребита морална помоћ, од које зависи сав значај и углед Црне Горе; а штампа разноси по свијету, да Вама нема више приступа у Петрограду; да је Русија и Вама и Црној Гори прекинула сваку новчану помоћ. И зато највиши интереси државе и Ваше куће захтевају, да се одазовете на позив и да што прије напут кренете“.

Ово моје мишљење сви присутни одобрише, само књагињица Ксенија, која је стајала мало подаље, проговори: да Господарево здравље не допушта, да у ово доба године путује на сјевер, и да постоји опасност и од завјереника.... на што се ја одазвах да: Све је то истина, али су јачи интереси, које сам споменуо.

И тако је било ријешено ово питање, које управо није смјело ни постојати. Ја нијесам могао разумјети, ко је Господара задржавао од овога пута, и коме није могло бити угодно...

Колико смо се ја и Митар Мартиновић старали, да Господар што прије крене. нијесмо ништа ни промишљали о пратњи његовој. И кад се одједном чу, тај исти дан испред подна, да креће Господар у Петроград и да ће га пратити Лазар Мијушковић и Јанко Вукотић, а да нећу ни ја ни министар војни, наши млађи другови Јован Пламенац и Душан Букотић дадоше оставку, коју им је Господар и примио с тим, да врше текуће послове до његова повратка; али ипак у посљедњем часу узе са собом и министра војног Мартиновића. И ово наше искључивање из пратње, ја нијесам могао разумјети, него се само домишљати....

У Петрограду му је био приређен дочек царски. Цар са Великим Књажевима изашао му је на станицу у сусрет; престоница скићена заставама; просторије Зимног дворца стављене на расположење Књазу и његовој пратњи; Цар Никола поновио ону историјску здравицу свога оца своме госту. А што је главно, склапа се војна конвенција, којом Русија узимље на себе вас буџет министарства војног. Уз то се повишава Књажева апанажа; влада добива годишњу своту за непредвиђене сврхе, уз дотадашње припомоћи за наставу и санитет. Најпослије, уз дјевојачки института Царице Марије, установљује се Николајевски Кадетски Корпус за прво војничко васпитање у народном духу дјеце заслужних Црногораца, како ће одрасли наставити у вишим руским војним школама, без уштрба своје националности. Са генералом Потаповим који је био у Књажевој пратњи, долазе на Цетиње још три пуковника генералног штаба: Егоров са госпођом као управитељ Кадетског Корпуса, Колосов као помоћник министра војног и Рашчински као управитељ војне радионице, коју је уредио најмодерније тако да ја нијесам знао, да ли да се дивим више томе уређењу или момчадији нашој, која ту ради с толиком помњом и љубави, да се није за трен окрећала да види кад сам уљегао, ко долази. То је било нешто најљепше што смо имали на Цетињу покрај Дјевојачког Института.

Најпослије да споменем и моје одликовање првим степеном реда Св. Ане, који ми је донио и лично предао г. Максимов, чим је наравно било изражено признање моме кабинету.

И све то чини Русија у марту мјесецу г. 1908., дакле ни пуну годину послије оне тобожње тајне конвенције, којом би били Црну Гору обвезали да служи Аустрији противу Русије; док Књаз Никола иде и враћа се из Петрограда преко Немачке и Италије, мимо Беча!

4. Анексија Босне и Херцеговине.

Био је Јовањдан, 23. септембра, све вазда исте године 1908., крсно име

је то разглашено. Наше госпође којима је поверено дочекивање и брига око смештања гостију, туже се нарочито на нашу интелигенцију, која станује на главној улици. Баш они који имају сваку удобност, 5—6 соба на располагање, сваки комфор, ти се туђе највише да испуне своју дужност. Понављамо, ово није слава једне или друге странке, ове или оне особе, него културна прослава читаве Војводине, читавог овостраног српства. Да не би изнашали имена на јавност молимо и упозорујемо наше имућније куће, да се не ограде и сувише кинеским зидом, кад су у питању општи, народни послови. Ма како да се извлаче из рада за општу ствар, у извесним приликама не могу и не смеју се извући.

Б.

Два исправка.

„Србија“ је донела у 34. броју белешку: „Пучки комесари у Сусеку“. Ова је белешка изазвала два исправка у броју 38. и 39. поменутога листа. Но ти исправци нису се морали донети ни под теретом бр. 16. закона о штампи, на који се исправљачи позивају, јер ти исправци ништа не исправљају, него баш потврђују изнесене чињенице у цитираној белешци, а и не одговарају законској форми. Али је ипак добро што су ти исправци донети јер служе као куриозитски и јасно сведоче распојасаност у нашој управи. Ти исправци рукопипателно доказују тврдњу у реченој белешци и класични су сведоци о истинитости тога написа. Не би вредило више се обазирати на ту ствар, да суд овде у питању опћ. управитељ и благајник, као приватне особе, јер о њима водити рачуна више је него смешно, а још би било смешније њима какву важност давати. Али је овде друга ствар. Они излазе као званичници наше сретне општинске управе и ради тога су од интереса њихови исправци.

У дотичној белешци тврдило се, да се опћ. управитељ „оборио на учитељство ове општине и нема ни једнога учитељскога лица, са којим није дошао у сукоб“. Он то пориче, али признаје, да је звао учитељицу Бугарску у своју канцеларију, да тобоже „ван судбеним путем изравна спор између дотичне учитељице и гђе Нићевић“. Узмимо да је ово стидљиво признање тачно. Али настаје питање, како је смео пачати се у спор, који је настао у школи? Је ли он надлежан за то? Зар то није узурпирање власти? Чудимо се, што је прећутао, да је у његовој канцеларији инзултирао благајник и његова супруга дотичну учитељицу, а да је није ни једном речи заштитио. Ваљда је то изравнање спорова „ван судбеним путем“. Каква се чуда догађају учитељству у тој општини најбољи је доказ, што се све учитељство и свештенство дотичне општине обратило колективном преставком кр. жуп. области у Вуковару, да их заштити.

Дакле, сви интелектуалци те општине траже заштиту власти од општ. управе у Сусеку. Не раде то они од беснила! Опћински управитељ признаје, да је цело време рата провео у Америци „али не у намери, да си створи заветрину“ па ипак се није пријавио у добровољце, јер му је ваљда више годила заветрина, него мирис барута. Нама би драго било, да нам је Михајловић више рекао о своме раду у Америци, јер се о томе причају чудне приче.

Још је дражеснији исправак благајника Нићевића. Тврдило се, да он још до данас није положио заклетву верности краљу, а ипак се држи у јавној служби, што је свакако јаван шкандал. Он то скрушено у назаренској побожности признаје и правда то тиме, „што је назарен“. Бре, бре, срећа ти твој пев'о! А зашто то своје назаренско начело није истакао покојној Аустро-Мађарској? Што би било од наше краљевине, кад би то назаренско начело било признато? Онда би се назаренски логор повећао са свима Антама, Матама, Фрицевима и т. д. Тако би лакше могли ти антидржавни елементи распујдати државу створену без њихове помоћи, на гомилама костију и меса српскога народа. Он се, каже, није заклео из „каквога непријатељства према држави, власти и Његовом Величанству Краљу“, дакле није непријатељ државе, само неће да призна краља за краља, неће узети пушку у руке, кад је отаџбина у опасности и т. д. Леп податак! Није била намера цитиране белешке у „Србији“ оптуживати предпостављену власт Нићевићеву — што он инпутира — али ту своју власт оптужује сам Нићевић, јер каже „....у осталом ово се дело (да није хтео положити заклетву краљу) налази у рукама моје предпостављене власти“, што значи, да се он држи у служби без заклетве краљу знањем његове предпостављене власти и хоће да „скине црну сенку с његове предпостављене власти“, које ради и чини овај исправак. Медвеђа услуга предпостављеној власти. Своју је предпостављену власт уверио о истинитости оне народне: пошаљи луду, на војску, па седи и плачи.

Интересантно је, да се налази у активној служби јаван чиновник, који неће да положи заклетву краљу, па још то јавно пркошљиво истиче. Зар може и то бити? Има ли у овој сретној земљи икога, ко би ову Аугијеву шталу почистио? Шта вели на то министар унутрашњих дела?

РЕПЕРТОАР Српског Народног Позоришта.

Уторак: *Продана невеста.* (Претплата А. 16.)

Среда: *Балетно вече.*

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Мађарска круна скаче.

Мађарски министар финансија је др. Хегедиш, садашњи финансијски диктатор Мађарски. Он је постао славан са своје умно и енергично вођене финансијске политике, са којом је знатно поправио вредност мађарске круне. За кратко време се мађарска круна нагло поправила. Пре неколико месеца је мађарска круна стојала испод аустријске круне, а данас је два пута боља од ње. Од 19. априла до 4. маја мађарска круна је скочила од 2,15 швајцарских франака за 100 круна на 2,65. За исто време пак аустријска круна је пала од 1,67 швајц. франака на 1,57.

Хегедиш је не само добар теоретичар финансијских наука него је имао смелости да теорију и оствари. Највеће успехе је постигао са престајањем штампања нових банкнота.

Има изгледа да ће се за кратко време мађарска круна бележити и на Београдској Берзи.

Финансијско-привредне прилике у Француској.

Једна радосна појава се примећује у Француској, а то је да производња тамо расте, услед чега знатно падају цене. Новине бележе да од запада (Америка) према истоку иде „талас падања цена“, он је сада над Француском и његово ширење и на остале крајеве Европе неће моћи нико и ништа да задржи. Улице и ћошкови у Паризу излепљени су плакатима, које позивају становништво да се чува од куповања: „Купујте најпотребније! Приближује се слом цена, а ви га пожурите!“

Примера ради наводимо да је цена пиринчу пала за 55%, уљу и сапуну за 50%, кафи, шећеру и смоквама за 30%. Добре ципеле стају сад 30—35 франака, одело 250, а има га и по нижу цену. Услед овог падања цена банкротираће многе фирме, јер су им магазини пуни, а публика врло слабо пазари. Још једнако скупи су у Француској књиге и месо.

Беда међу енглеским рударским радницима.

У највише рударских дистрикта влада огромна беда. Сви фондови рударских радничких удружења скоро су сасвим исцрпљени; најбогатије касе дају штрајкачима још свега 50% од нормалне штрајкачке дневнице, а то је десет шилинга по личности. Поред све те неописиве беде нема још изгледа да ће доћи до споразума и зближења између радничких организација и послодаваца и владе. Још има изгледа да ће остала радничка удружења учинити притисак на рударске раднике да отпочну преговоре ради настављања рада.

ВЕСТИ.

— **Позив.** Сутра у среду 18. о. м. одржаће се ванредна седница проширеног градског савета, на којој ће се поновно претрести питање градске потрошарине. Радикали чланови савета позивају се, да пре почетка седнице дођу у 3 сата по п. на конференцију у радикални клуб.

— **Школска забава у Стрелишту.** Државна Женска Грађанска Школа у Новом Саду приређује на Спасовдан 9. јуна 1921. у Грађанском Стрелишту забаву са игранком. Чист приход намењен је сиротим ученицама. За улазак се плаћа: За свако седиште у првих десет реди 10 динара; за свако друго седиште 8 динара; за стајање 5 динара; ђаци и војници за стајање 2 динара. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. Прилоге примају позивачи и управа ове школе. Почетак је у 5 часова по подне. Улазнице се могу добити код управе школске и на дан забаве од $4^1/_2$ часа на благајници. I. део. 1. Ј. Маринковић: Поздрав Београду, пева збор ученица. 2. Славјански: Калинка, руска народна песма, пева ужи збор ученица. 3. а) Московски: Шпанске игре бр. 12. б) Чајковски: Годишња доба бр. 6., свира на гласовиру Вукица Јанковићева, ученица IV. разр. 4. Б. Јоксимовић: а) За народ свој, б) Одакле си, пева збор ученица. 6. Шопен: Лептири, уз пратњу војне музике играју ученице. 6. П. Ј. Крстић: Горо моја, двопев, певају Бранка Тодоровићева, ученица III. разреда и Видосава Шапоњска, ученица IV. разреда, прати их на гласовиру Станка Каћанска ученица IV. разр. 7. Супе: Песник и ратар, увертира, свирају на гласовиру Јелисавета Кулка, ученица II. разреда и Маргита Хиршл, ученица III. разреда. 8. Ч. Х. Маскел: Лето и сунце јављају ми, американска песма, свира на гласовиру и пева Мирјана Мирковићева, ученица II. разреда. 9. Ст. Мокрањац: Осма руковет, пева збор ученица. 11. Огињски: Полонез, уз пратњу војне музике играју ученице. II. део: Игранка.

— **Ниже пољопривредне школе.** У 105. бр. „Службених Новина“ изашла су правила за ниже пољопривредне школе. Ове школе почињу 1. октобра, а свршавају 31. августа. Ученици се деле на државне питомце и приватне. Државни Питомци ће се бирати по упутствима која пропише Министар Пољопривреде и Вода. У школу се примају ученици, који су свршили 4 разреда гимназије или реалке са добрим успехом или 3 разреда, али морају претходно положити са добрим успехом пријамни испит из хемије. Овим школама хоће да се дигне спрема и интелигенција наших економа.

— **Жене — адвокати.** У Белгији је парламенат прихватио закон, који овлашћује жене са докторатском дипломом правног факултета да положе заклетву и врше адвокатску дужност.

Пламенаца и Мијушковића, кад сам се повратио са честитања у мој стан, где ме у подне обед чекао. У то долеће перјаник, да ме зове Господар. Хитајући у Двор, стигох сердара Јанка Вукотића. Обојица се чудимо, што нас зове на ону уру. Приступамо му, а он нама: „Сада ми дође депеша из Петрограда, да ће сјутра изаћи ћесарев манифест о анексији Босне и Херцеговине, него ајте, заложите што, па на уру дасте код мене“. Повративши се у мој стан, сио сам за трпезу, и залагајући се, под првим утиском оне злокобне вијести, оловком сам цртао у крупним потезима проглас, којим ће Господар то објавити своме народу. На уручену уру у Двору смо били сви министри са Јанком Вукотићем. Ту смо закључили у највишем узбуђењу, да се приправи нота, којом ће се свим силама потписницима Берлинског Уговора изјавити, ако оне допусте Аустро-Угарској, да га она наруши, да ће се Црна Гора сматрати ослобођена чланка XXIX тог уговора; друго, да се разради онај мој пројект прогласа Господарева, којим ће се припремити народ на рат; трећи, да се сазове Народна Скупштина.

Сјутрадан у јутро опет смо били на окупу код Господара где је била одобрена нота, која је овако гласила: „У име књажевске владе част ми је ставити вам до знања, да она сматра анексију Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске као самовољну повреду Берлинског Уговора. Ако силе потписнице овог уговора буду признале овај акт као свршену ствар, књажевска влада сматраће, да се тим ништи цјелокупни тај уговор, и да ослобађа књажевину од свих обавеза, које из њега проистичу, нарочито оне, које су предвиђене чл. XXIX., а које ограничавају суверенска права Црне Горе над њеним приморјем, њеним лукама и њеним водама. Књажевска влада гаји наду, да ће њено горе истакнуто гледиште наићи на одобравање владе“. А разрађени мој пројект прогласа Господару се учинио сувише умјерен те га је пооштрио. Проглас је свршавао овим позивом: „Вас пак, храбри моји Црногорци, позивам, да од сада као и у свим приликама, будете готови да ме потпомогнете и у највишим мукама, које сам приправан до краја мога живота заједно с вама дијелити за добро српскога народа“. У подне је „Корбиро“ донио манифест Ћесарев а увечер је изашао у „Гласу Црногорца“ Господарев проглас са према потписима свих министара, и нота је била предана легацијама између којих и Аустро-Угарској, која ју је одбила. А пошто је енглески Отправник Послова био на допусту у Лондону нота му је била телеграфом упућена на министарство спољних посала. Кроз варош је црна вијест била просута од уста до уста и прије „Корбира“, али је Господарев проглас учинио силан утисак изазвавши велику узрујаност. Сјутрадан су околна села знала и људи су хитали на Цетиње најратоборнији. Па су и из оближњих нахија долазиле депутације и у истом расположењу приступале Господару. Особито кад је дошао из Лондона одговор на нашу ноту од самог министра спољних посала Сир Едварда Греја, да Енглеска неће допустити самовољно рушење међународних уговора од појединих потписница, што је било одма објављено, ратоборно расположење у народу постигло је свој врхунац, које се манифестирало у најодушевљенијим овацијама пред двором и кроз варош. А од стране варошана било је демонстрација против аустро-угарске легације, којима полиција није могла на пут стати, него је требало улице, које воде у легацију, војнички стално затворити.

Барон Кун, који је био нашу ноту одбио, сјутридан је био подранио, да Господару понуди преговоре, остављајући му у изглед проширење граница у Херцеговини. Господар је нас одма позвао. Кад смо дошли у Двор, дежурни нас је увео у оџаклију, јер је барон Кун још био код Господара на горњем спрату. Кад га је Господар испратио, весело је уљегао код нас у оџаклију, казујући нам, да ћемо ступити у преговоре са аустро-угарском владом. Ми сви у један глас, као да смо се договорили, изненађени, устадосмо против те мисли. Пошто је саслушао нас одма рече: „Бога ми имате разлог!“ И позва дежурног, па сасвим мирно нареди му, да хита код барона Куна, да му рече, да не шаље ону другу половину депеше. Дежурни, који бјеше мој Милутин, вратио се са бароном Куном у колима. Кад један перјаник уљезе и то каза. Господар устаде, да га срете, са ријечима: „Ја ћу му рећи, да ми влада не допушта!“ Изгледало нам је, да је Господару мило било, што смо тако покварили постигнути успех аустро-угарског дипломата, што је оном депешом, већ у Двору састављеном, имао доставити у Беч своме шефу. Факт је да барон Кун већ није, за вријеме цијеле кризе у Двор улазио, тако да су ми остали дипломати говорили, да га Двор не би имао тако бојкотирати. Само ја нијесам прекидао с њим односе и даље. Ни о јубилеју Франц-Јосифа Двор није учествовао у честитању, само сам ја, у пратњи мог жандара, честитао, и то у споразуму са Београдом.

(Наставиће се.)

Политички положај.

Брзојавна Агенција „Војводина“.

Београд, 17. маја.

Седница уставотворног одбора.

Јуче пре подне одржао је седницу уст. одбор, на којој је постигнут споразум за првих једанаест чланова. Измењени су члан 5. по предлогу Павла Анђелића, а за члан 11. је са малим изменама узета стилизација из српског устава. После подне је седница настављена, на којој је усвојен члан који говори о штампи и то по познатом предлогу посланика Сокића.

Захтеви комуниста.

Изасланици комунистичког посланичког клуба посетили су председника владе г. Пашића и захтевали од њега отварање синдиката, отварање радничких домова, отварање комунистичких штампарија и отварање социјалистичке књижаре „Туцовић“. Јуче пре подне поднети су захтеви формулисани председнику владе са спроводним писмом, у коме је истакнуто, да ће комунистички посланици ако се ови захтеви у најкраћем року не усвоје, бити принуђени да из тога повуку конзеквенце.

Почетак специјалне дебате о уставу.

Данас у 4 сата после подне одржаће се седница уставотворне скупштине, са дневним редом: почетак специјалне дебате о нацрту устава.

Држање муслимана из јужних крајева.

Муслимани из Јужне Србије, који су још увек вољни за споразум са владом, покушаће поновно да поведу преговоре са владом. Они жале што влада није учинила никакве уступке, те су били принуђени да гласају против устава. Они стоје на гледишту државног и народног јединства, те тврде да су државотворни елеменат.

Промене у влади.

Како се дознаје министар за аграрну реформу г. Никола Узуновић повући ће се са тога положаја, пошто је наишао на несавладиве тешкоће у своме раду. На његово место имао би доћи један од војвођанских радикала. Не зна се још који.

На јучерашњој седници Министарског Савета расправљано је о унутрашњој политичкој ситуацији, а нарочито о раду Скупштине. На овој седници се требало расправљати и питање реконструкције владе, али је то питање одложено за данас. Тада ће се решавати и о попуњењу портфеља министра војног.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Стање у Загребу.

Загреб, 17. маја. Пошто је Радићева скупштина забрањена, Радић је сазвао поверљиви састанак повереника свију сељачких организација. У суботу је Радић одржао састанак са политичарима Хрватске Заједнице. У недељу пре подне почели су долазити повереници сељачких организација у Загреб. Сва је полиција била у приправности, а по вароши су обилазиле јаке полицијске патроле пешке и на коњима. Састанак Радићевих присталица одржан је у Пивари. Састанку је било присутно око 2000 сељака. Све досада није дошло ни до каквих инцидената.

После овога састанка наш дописник се разговарао са Радићем. Радић му је изјавио да жели да постигне споразум са владом, да ће се споразум скоро и постићи. Он не жели изазвати никакве немире, пошто се зна како то почиње, али се не зна како се свршава. Радић је даље изјавио нашем дописнику да је мислио ићи у Праг, да се тамо са Стамболијским састане, али пасоша није добио.

У понедељак пре подне сакупили су се сељаци поновно у Пивари. До подне је све текло у најлепшем реду и миру. После подне је била забава сељака у Максимиру. Састанцима није нико смео присуствовати, били су строго поверљиви, једино су били органи полиције на скупштини.

Жеља Печујаца.

Београд, 16. маја. Бивши мађарски министар и садашњи градоначелник у Печују Бела Линдер посетио је јуче француског, енглеског и италијанског посланика у Београду и изразио им жељу печујских грађана, да се наша окупација оног дела Барање продужи још на пет година. Посланици су га примили срдачно.

Валута.

Београд, 16. маја. Београдска берза због јучерашњег католичког празника није била отворена. Такође није ни Класна Лутрија из истога разлога радила. Вучења се данас настављају.

— **Бољшевизам и антибољшевизам на филму.** 17. и 18. о. м. приређује се у „Јелисавета“ биоскопу представе о приликама у садашњој совјетској Русији, у три оделења (Живот у совјетској Русији, Голгота једне жене у борби добровољаца са бољшевицима и друге слике о терору чрезвичајки). Све кино-слике зготовљене су у Кијеву на лицу места бољшевичких недела. Цене представама су редовне. Почетак представа у 5, $^1/_2$7 и $^1/_2$9 сати. Препоручујемо нашој публици ове представе.

— **Средишно друштво Чехо-Словакиња.** Под председништвом и на заузимање госпође Мичатека, а уз учешће Чехо-Словакиња из целе околине (Бачке, Срема и др.), основано је Средишно Друштво Чехо-Словакиња са привременим седиштем у Н. Саду. Циљ овога друштва је да раштркане Чехо-Словакиње окупи у једно коло те да тако организоване и уједињене радом, послуже што боље свом народу и велико-словенској идеји, којој сви ми Словени упиремо погледе: да буде златна копча између Чехословачке републике и наше Краљевине, између Чехо-Словакиња и својих словенских сестара у Отаџбини, Српкиња, Хрватица и Словенки. — Гђа Мичаткова, као поборница свесловенске идеје, овим је доказала колико јој на срцу лежи свесловенско јединство, које ће се брже остварити него се многи и надају. А оно ће се тим лакше остварити ако нам жене утру стазу: познавањем, зближењем и међусобним радом на националном пољу. Желимо им сложног рада и успеха.

— **Колико смо извезли у јануару и фебруару?** Из наше краљевине извезено је у месецу јануару продуката у вредности од 193,112.836 динара. Од тога је извезено жита 14,696.179 кг. у вредности 41,904.946 д.; брашна за 26,961.199 дин. и кукуруза за 16,720.518 дин.; меса за 35,203.952 дин. а за дрва и семење око 16,000.000 дин. У фебруару је извезено много мање т. ј. за 148,314.118 дин. Одатле иде на пшеницу 10,132.596 дин. а на брашно 13,824.396 дин. док је од меса, кукуруза и дрва извезена готово иста количина као и у јануару.

ИЗЈАВА.

Против безименог писца „духовите карикатуре“ која је изашла у 20 бр. „Слободе“ под насловом „Порнографски моралисти“ поднео сам и по други пут кривичну пријаву, ради клевете учињене путем штампе.

Нови Сад, 16. маја 1921. год.

Бранко Ролер.

Нови Сад, 17. маја.

— **Изгледи на жетву.** После сухог априла дошле су богате мајске кише и оне су оплодиле наша равна и богата поља. Са свих страна стижу вести да су изгледи на нову жетву најповољнији, шта више да се очекује тако богата жетва, какве давно није било, нарочито овде код нас у Војводини. На основу тих повољних изгледа влада је дигла забрану са свеукупног извоза, па и са извоза жита. Услед ове богате жетве у изгледу можемо се надати и томе да ћемо доживети јевтиније дане, а и да ће се држава финансијски лакше срећивати.

— **Држање клубова.** Занимљиво је забележити држање понеких клубова приликом начелног гласања о Уставу. За Устав је гласао Земљораднички клуб. Ово значи да је у посланицима земљорадничке странке било довољно родољубља да оставе на страну све страначке интересе и жеље, па да са радикалима и демократама изгласају Устав. То је био врло мудар и патриотски корак Земљорадничког Клуба.

Против Устава је гласао хрватски Народни Клуб. Против Устава су још гласали г. г. Корошец и др. Трумбић. И један и други су били чланови владе у овој држави, а сада, неће да се покоре већини, него терају политику на своју руку. Гласајући против Устава г. г. Корошец и др. Трумбић су доказали да им не лежи на срцу интерес ове државе.

Врло бедно су се показали Муслимани из Македоније. Иступивши из Радикалног и Демократског Клуба, они су гласали против Устава, јер нису задовољени њихови економски захтеви. Из тога се види какво је њихово „начелно“ становиште!

— **Осечка „Narodna Obrana“** донела је пре неки дан из Београда вест, у којој злонамерно и нетачно тврди, као да је г. др. Жарко Миладиновић познатом језуитском фратру Херубину Шегвићу „опсовао Бога шокачког“ у сред парламента. Г. др. Ж. Миладиновић послао је томе листу исправак, што је било потпуно излишно, јер сваком мисаоном човеку ће бити јасно, да је то једна ординарна и гнусна лаж, којом овај осечки лист (а можда и сам г. Х. Шегвић) хоће да напакости вођи сремских радикала. Исто је тако лажна и она тврдња „Narodne Obrane“, да је г. др. Ж. Миладиновић „пактирао са Раухом“. Волели бисмо само знати, зашто смета г. д. Миладиновић осечким Хрватима.

Претплаћујте се на „Заставу“. Она је најраспрострањенији лист у Војводини.

Модерна хајдучија.

Поводом чланка који је под горњим насловом изашао у 87. броју ц. листа „Заставе“ од о. г. учтиво молимо славно уредништво, да у смислу 20. §-а закона о штампи изволи донети наш исправак: да нападај на нашу фирму није основан, јер наведени разлози не одговарају истини и да смо писца реченога чланка господина Р. В. тужили суду, где ће му се пружити прилика, да за своје тврдње и одговара.

У *Новом Саду*, 11. маја 1921.

Сигмунд Касовиц
прот. трг. фирма.

ДОПИС.

— **Збор нар. радикалне странке у Сусеку.** На 2. о. м. био је заказан збор нар. радикалне странке у Сусеку. На тај се збор слегао сав народ општине Сусек, и то из села: Грабово, Свилош и Луга. Нарочито је упало у очи присуство наше браће Словака. Збор је био сјајно приређен, али се морао одгодити за други дан, јер није могао доћи нар. посланик г. др. Вој. Јањић.

На 3. ов. месеца дошао је речени посланик, кога су Сусечани сјајно дочекали. Пред њега изашло је неколико домаћина са коњаницима. Улазак у село, попраћен је пуцањем прангија. Дочек је био ванредан, јер је посланик уз бурно клицање био засут цвећем. Добродошлицом поздравио га је г. Паја Марковић студент права. Збор је отворио г. др. Костић, председник среске радикалне организације и предложио је за председника збора г. Влајка Николчића, који се захвалио на поверењу и поделио реч нар. посланику дру Јањићу.

Др. Јањић је стари познаник нас Подунаваца. Ми се живо сећамо његове слаткоречивости са јесенашњега збора у Черевићу, али што га човек више слуша, све је угоднији. Изложио је унутарњу политику и шта је наша странка учинила у унутарњој политици. Нарочито је нагласио да са комунистама нећемо никаква разговора, а са Радићевцима разговараћемо после једно месец и по, али на оптуженичкој клупи, као са велеиздајницима. Изложио је рад на уставу, где је наша странка извела у пуној мери свој државоправни програм, и то: монархијску државу, један парламенат, једна влада и т. д. Његов је говор био често прекидан бурним клицањем радикалној странци и њезином вођи г. Николи Пашићу. По закључку збора послан је г. Пашићу следећи телеграм: Госп. Николи Пашићу, Београд. На данашњем збору нар. радикалне странке одржаном у Сусеку једнодушно је после реферата нашега посланика дра Воје Јањића одобрен рад Ваш и радикалних посланика. Доле Југославија! Живила Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца. Председник збора Влајко Николчић, ратар. Како смо посланика свесрдно примили, тако смо га свесрдио и испратили. Он се сигурно уверио да Подунавље није савило радикални барјак, који је развило још у доба нашега првака Милетића. —а.

Књижевност.

— **Нови Живот** недељни лист излази сваке суботе Књ. V. Св. 4. Директор др. М. Нинчић 14. маја 1921. I. Политика. II. Финансије и народна привреда. III. Књижевност и наука. Претплата на Нови Живот износи 21 д. тромесечно. Поједини број 2·50 дин.

Кратке вести.

— Потпуковник Рипенгтон, енглески публициста, написао је у „Дејли Телеграфу“ чланак о Трианонском уговору мира, и назвао га неправедним према Мађарима.

— Услед разних маневара финансијера у Атини грчка драхма почела је нагло да пада.

— Белгијски краљ посетиће званично Енглеску између 6. и 8. јуна.

— На Ријеци је поново отпочео најжешћи терор италијанских фашиста против словенских елемената.

— Потписана је уредба о занатлијским коморама у целој земљи.

— Нишке жене су се изјасниле против женског права гласа, јер би тиме жена била одстрањена од породице.

— У Трсту су фашисти спалили нашу заставу брода „Далмација“. Капетан брода тражио је задовољење.

— Хрватски листови, „Обзор“ и „Хрват“, пишу против Устава и веле да влада треба да се обрати на Протића и Трумбића, ако жели споразум са Хрватима.

— Италијани су искрцали у Валони 20 хиљада пешака за Албанију.

— Сфорца није дао оставку.

— Између Чехословачке и Совјетске Русије воде се трговински преговори.

— У Грацу је отпочео рударски штрајк.

— Против бугарских комита у Јужној Србији предузеће се најозбиљније мере.

— Положај грчке владе је чврст, нису истините вести о кризи у њој.

— У Хале је ухапшена комунистичка организација, која је слала људе у Русију.

ПРИВРЕДА.

— **Од Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду.** Једна од првокласних фабрика у Манчестру која израђује памук за ткање „Getra Hard“ која је марка у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца уведена и досада већим количинама лиферовања јавља, да би могла у кратком року веће количине жутог и бељеног памука лиферовати по врло ниским ценама.

Иста је фабрика вољна и у погледу плаћања, као и у сваком другом изаћи на сусрет, тако, да би наши трговци и у том погледу олакшице имали.

Сва ближа извешћа вољна је дати Повлашћена Трговачка Агенција Лондон 110. Strand.

II.

Француска фирма Raoul Cysels из Хавра жели да ступи у пословне везе са нашим трговцима, а има на продају крпе за фабриковање хартије, половне џакове за хемијске производе и вештачко ђубре, укатрањено платно за лађе и канализационе радове.

III.

Немачка фирма Макс Ловенштајн из Данцига нуди под повољним условима. Асвалт, хартију за покривање кровова, катран, изолациони материјал за зграде и електр. инсталацију, карболинјум, смоласти зејтин, коломаз.

Извештавају се трговци, индустријалци и занатлије, да се упутства за пријаву патената у нашој држави и упутства за пријаву мустара, модела и жигова могу добити у Трговачко-Занатлијској Комори у Новом Саду.

Управник: Јаша Томић.

Одговорни уредник: Трива Милитар.

Кућа
у којој се налази
гостионица
на живом месту због другог предузеће продаје се из слободне руке. — Поближа извешће даје
2—2 1163
Марко Опачић, Чуруг (Бачка)

ОГЛЕДАЛА,
глачање стакла, стакла за аутомобиле, поправка огледала
АЛБА — Нови Сад
Каменичка улица 15. 1172 1—10

ПЧЕЛАРИ кошнице, саће и све остале пчеларске потребштине продаје по најјефтинијој дневној цени и купује мед, восак, отпадке, — **„ПЧЕЛА“ трговачко д. д. у Ст. Бечеју.** — Телефон број 43. На захтев ценовник бадава! 1140 2—4

ПОТРЕБУЈЕМ
ЋУРЧИЈСКИХ РАДЕНИКА
вичних шити и стругати коже.
ИСИДОР МАТИЋ
НОВИ САД, ТЕМЕРИНСКА УЛ. БР. 81.
1157 3—3

ТРЕБАМО
једног старијег и једног млађег
ПОМОЋНИКА
који су вични у српском, немачком и мађарском језику за шпецерајску и деликатес радњу.
Јаковац и Крстић
1142 1—1 ПЕТРОВАРАДИН.

Оглашујте у „Застави“

Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца.

Управа
Бање „РУСАНДА“ у Меленцима

извештава пошт. посетиоце, да ће овогодишња сезона бање, због генералних преоправака купатила, хотела, машинерија и инвентара, одпочети 1. јуна а трајаће до 15. септембра. У случају погодног времена продужиће се до 30. септембра.

Цене собама у бањским хотелима од 10—16 динара дневно. Осим тих, стоји посетиоцима још и знатан број приватних соба на расположењу по умереним и од Мин. Нар. Здравља одређеним ценама.

Цена купкама I. разреда 6 динара, II. разреда 4 динара.

Умољавају се посетиоци бање, да у властитом интересу свој долазак одмах пријаве у канцеларији бање, где ће даља обавештења у погледу стана и обскрбе добити.

Бранко Јеремић с. р.,
управитељ и инжењер.
1174 1—1

Број 1654/1921.

Стечај.

Расписујем стечај на упражњено место општинског бележника у општини Новом Футогу.

Берива коју су са овим звањем скопчане јесу:

1. Годишња плата од 2400 круна која је са скупаринским доплатцима подигнута на 15000 К од стране општине и евентуални доплатак од државе.
2. 24 куб. мет. тврдих дрва цепаница, са допремом у стан.
3. Десет јутара 1280□ бележничке земље за коју порез и терете плаћа општина.
4. Годишње 52 ма када употребљена дневна подвоза.
5. У такозваним бележничким стану увек у чистоћи држећи бесплатан стан са добро ограђеном баштом.

Компетенти имају своје молбе снабдевене са школским и другим сведоџбама о досадањем званичењу најдуже до 21-ог маја т. г. овом звању поднети, јер се касније приспеле молбе неће у обзир узети.

Нови Сад, 13. маја 1921.

А. Николић
зам. ср. начелника.
1162 2—2

ВИШЕ
АУТОМОБИЛА
теретних за лични промет на продају у по дневних цена због распуштања гараже. Ближа извешћа: Нови Сад, Жељезничка улица 16. Телефон број 79. - - -
1131 3—6

Млада госпођа
тражи место газдарице поред самца од 1. јуна. Понуде слати на администрацију Заставе. 1133 4—4

Од сваких бактерија слободни
ОРИЕНТ
МИНЕРАЛНА ВОДА
СА УГЉЕНОМ КИСЕЛИНОМ
Јефтинија од соде. — У месту разашиљање по кућама. — На страну паковање у сандуцима.
Празне минералне боце купујемо у свакој количини по највишој дневној цени. —
ВАРОШКО ЗОДНО ЉЕКОВИТО КУПАТИЛО И МИНЕРАЛНА ВОДА Д. Д. — НОВИ САД
Телефон 264. 880 10—12

Бр. 1262/1921. адм.

Стечај.

Расписујем стечај на упражњено место општинског бележника у општини Србобрану.

Годишња плата је 10.000 круна, доплатак 8000 круна, станарина 3600 круна и државни доплатци.

Молбе са документима имају се најдаље до 1-ог јуна о. г. овоме звању послати.

Ст. Кићански
срески начелник.
1141 3—5

Капиталисте
Индустријско подузеће, без конкуренције, месечно 60.000.— круна чистог прихода загарантовано, у пуном раду, због другог посла за 1,200.000 круна се продаје. Цењене дописе молимо на администрацију овог листа под фирмом „Фабрика“. 2—2 1132

1118 15—50

Тражи се писарица
на строју, потпуно вешта српско-хрватском и немачком језику, евентуално и стенографији
Мелихар-Умратх и Комп. Н. Сад
Рибња пијаца 12. 1165 1-3

ПРОЛЕТЊА ОДЕЛА
готови са 10% попуста пошто је сезона одмакла
Мор Гринбергер
мушки кројач ул. Регента Александра 43. — (Стара гимназија). 1139 3—3

МАНОМЕТРЕ
свију врста испитује, поправља и тачно подешава
Бранко Јеремић, инжењер
1109 **Сремска Митровица.** 3—3

Вршаћа гарнитура
која се састоји из једне „Umrath“ вршаће машине и једног бензин мотора 12 HP из фабрике Осер и Бауер у потпуно добром стању и подесна за рад јефтино се продаје
Може се видети код
1160 **Петра Морван** 2—3
машинлосера
НОВИ САД, Цоцеков обор

ИМАМ НА ПРОДАЈУ
употребљаване цеви за водовод 2 цола дебеле, гвоздене и 6¼ дебеле цинковане за исто, водовод, нове. Упитати:
Ђока Мирић, Вел. Кикинда
Престолонаследникова ул. 48.
1121 3—3

!! У ПАЖЊУ !!
Већа количина говеђих сувих кожа на продају.
Обратити се на
Петра Николића
месара у **Черевићу.**
1104 3—3

Мануфактурна трговина
МОНАШЕВИЋ ЛАЗИЋ и ЋУРЧИЋ
Нови Сад, потребује једног млађег вештог трговачког помоћника. — Ступање одма.
1166 1—3

НА ПРОДАЈУ
ноћна радња у Новом Саду. Млинова улица број 6. 1152 2—5

ПРИСПЕЛО МИ ЈЕ И НУДИМ
„Прскалице“ за винограде, чувене светске француске тврткe „Chaudoir“ изврсног квалитета, под гарантијом уз цену од 350 динара. — **„Сумпорача“** за прашење винограда уз гаранцију, цена 225 динара по комаду. — **Аускшког плавог камена** 98/99% уз цену од динара 5·50 по килограму. — **Рафије** I-а Мајунга уз цену од динара 6·50 кг. — Имам све врсте штајерског гвожђа и осовина. — Имам већу количину првокласне сирћетне киселине, I-а немачка роба, гарантовано 83% поставно Ириг, Нови Сад или Рума.
ДАМЈАН МАРКОВИЋ трговац **ИРИГ.**
1179 1—3

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ ПАПИРА ЗА ПОЛИЦУ
из фабрике **„Fingerhut & Co.“ Lodenbach,** Ческа.
Продаја најмање 10.000 комада; цена најнижа.
Стева Кораћ Митровица, Срем
909 9—10

Штампарско подузеће „Застава“ д. д. 455—921.